

## Leidraad gebruik GenAI bij vak met niet-schrijfopdrachten (dat wordt afgesloten met tentamen)

In deze tabel staan typische studieactiviteiten opgesomd die je als student onderneemt tijdens een vak met niet-schrijfopdrachten. Bij elke studieactiviteit staat kort weergegeven welke leermethodieken een positieve invloed hebben op je leerproces.

Kort samengevat is het voor het onthouden en begrijpen van leerstof belangrijk dat:

- Je echt *actief* bezig bent met de stof (door casuïstiek, maken oefenopgaven; lezen en luisteren alleen is niet voldoende)
- Je herhaaldelijk met (dezelfde) stof bezig bent
- Je de stof verdeelt over de tijd (en dus ruim op tijd begint met studeren/oefenen)
- Je de stof op verschillende manieren (tekst, afbeeldingen, video) tot je neemt
- Je ook controleert of je de stof hebt begrepen, bijvoorbeeld door de stof aan anderen uit te leggen

In de tabel staat onder de genoemde effectieve leermethodieken weergegeven wat de toegevoegde waarde van (bepaalde) GenAI tools *kan* zijn, gekoppeld aan deze leermethodieken. **Let wel:** deze GenAI tools kunnen in het beste geval alleen een ondersteunende bijdrage aan het leerproces leveren, en dan alleen bij goed gebruik. GenAI tools kunnen op geen enkele manier het leerproces ‘overnemen’. Dit zal namelijk juist leiden tot nadelige effecten voor het leren, omdat het ervoor zorgt dat je je minder intensief met de stof bezig gaat houden.

Om het belang van verantwoord GenAI gebruik te benadrukken staan de risico's/valkuilen van het gebruik van deze tools vermeld in de laatste kolom.

Meer informatie over effectieve leermethoden:

- [Leren is een actief proces: laat leerlingen nadenken - Vernieuwonderwijs](#)
- [Learn How to Study Using... Spaced Practice — The Learning Scientists](#)
- [Learn How to Study Using... Elaboration — The Learning Scientists](#)
- [Learn To Study Using...Interleaving — The Learning Scientists](#)
- [Learn to Study Using... Concrete Examples — The Learning Scientists](#)
- [Learn how to Study Using... Retrieval Practice — The Learning Scientists](#)
- [Learn How To Study Using... Dual Coding — The Learning Scientists](#)
- [Skills Booster | Effectief aantekeningen maken](#)

| Leeractiviteiten    | Zonder GenAI                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Met GenAI (als hulpmiddel, niet ter vervanging)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Risico's en valkuilen GenAI gebruik                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Lezen en bestuderen | <p><b>Gespreid leren</b> Verspreid de te lezen/bestuderen stof over de tijd: lees/bestudeer elke dag een stukje, niet alles in één keer. Wanneer de studeermomenten over meerdere dagen worden verspreid, leidt dit tot een veel betere prestatie dan wanneer dezelfde hoeveelheid informatie in één sessie wordt bestudeerd. Zorg er voor dat je niet alleen leest, maar ook effectieve leerstrategieën toepast, zoals <a href="#">retrieval practice</a> (zelf kennis oproepen) of <a href="#">elaboration</a> (verdieping). Zie ook hieronder.</p> <p><b>Verdieping</b> Stel jezelf vragen over hoe iets in elkaar zit tijdens het lezen/bestuderen en bedenk hoe begrippen en concepten samenhangen. Maak bijvoorbeeld een mindmap<sup>1</sup> (op papier of digitaal (zie de kolom hiernaast)). Bekijk de</p> | <p><b>Gespreid leren</b> Je kunt bepaalde GenAI tools gebruiken om een tijdschema op te stellen met de momenten waarop welke stof gelezen of bestudeerd moet zijn.</p> <p><b>Verdieping</b> Je kunt bepaalde GenAI tools vragen om jou vragen te stellen over verschillende begrippen en concepten, en de samenhang hiertussen. Dit kan op verschillende manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Socratische methode: sommige GenAI tools kunnen via de socratische methode vragen aan je stellen. Het gaat dan om vragen als 'Wat denk je dat het belangrijkste probleem hier is?', 'Hoe zou dit anders kunnen worden bekeken?' of 'Wat zijn de</li> </ul> | <p><b>Kritische reflectie</b> Het is van groot belang kritisch te (blijven) reflecteren op de feedback gegeven door GenAI.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>○ GenAI kan feitelijke onjuistheden (hallucinaties) produceren en/of onjuiste conclusies trekken. Verifieer dus altijd of de informatie klopt met een betrouwbare bron.</li> <li>○ (Overmatig) gebruik kan zorgen voor cognitieve luiheid en daardoor diepere verwerking van kennis in de weg zitten.</li> <li>○ GenAI is geneigd de gebruiker te plezieren en naar de mond te praten.</li> </ul> |

<sup>1</sup> Wanneer je veel nieuwe informatie moet verwerken, kan het helpen om die kennis te ordenen. Een effectieve methode hiervoor is het maken van een mindmap. Of je nu analoog of digitaal werkt, een mindmap is een schema waarin begrippen, korte teksten, afbeeldingen en onderlinge relaties worden weergegeven in een boomstructuur rondom één centraal onderwerp. Het maken van zo'n mindmap vraagt vaak om creativiteit. Juist doordat je actief verbanden legt tussen onderdelen, ben je op een verdiepende manier aan het leren.

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|  | <p>stof om te zien of je conclusies kloppen. Bediscussieer concepten, conclusies en ideeën met medestudenten.</p> <p><b>Afwisseling</b> Verdeel de studietijd over verschillende te bestuderen onderwerpen/ideeën. Bestudeer niet te lang één enkel onderwerp of onderdeel van de stof.</p> <p><b>Concrete voorbeelden</b><br/>Voorbeelden maken stof gemakkelijker te begrijpen. Bekijk actuele (nieuws)berichten uit de praktijk en probeer de stof hierin te herkennen of zelfs op toe te passen.</p> <p><b>Zelf kennis oproepen</b> Schrijf (of teken) uit je hoofd wat je weet van de bestudeerde stof. Kijk dan, met behulp van de stof, welke informatie je niet hebt genoemd.</p> | <p>sterke en zwakke punten van deze benadering’?</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Je kan met sommige GenAI tools een discussie aangaan over een bepaald probleem of vraagstelling, waarbij je stap voor stap steeds dieper op een onderwerp ingaat (GenAI aanbieders noemen het bijvoorbeeld ‘Guided learning’ of ‘Study Mode’). Dit als <u>aanvulling</u> op de discussiëren met medestudenten.</li> <li>• Je kan met GenAI eenvoudig formats maken voor mindmaps. Voor een goed leerproces is het wel essentieel deze zelf in te vullen, en deze dus niet te laten genereren!</li> </ul> <p><b>Concrete voorbeelden</b> Je kunt bepaalde GenAI tools vragen om concrete voorbeelden te geven om begrippen en concepten te helpen uitleggen of verduidelijken. Wees echter kritisch op de uitkomsten; de voorbeelden slaan de plank wellicht</p> | <p><b>Generieke teksten</b> Teksten die zijn gegenereerd door GenAI zijn vaak generiek/ homogeen, waardoor de eigen woordenschat kan verschrallen en je ‘eigen stem’ verdwijnt.</p> <p><b>Inbreuk op auteursrecht</b> Heel veel teksten en ander materiaal zijn auteursrechtelijk beschermd en mogen dus niet zomaar gebruikt/ overgenomen worden, of worden ingevoerd in (commerciële) GenAI tools. Dit geldt ook voor materiaal (schriftelijk en verbaal) van/door docenten! Gebruik dus altijd auteursrechtvrije bronnen<sup>2</sup> of verdiep je in privékopie exceptie en eventuele contractuele afwijkingen daarvan.<sup>3</sup></p> |
|--|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

<sup>2</sup> Zoals wetgeving en rechtspraak uit bronnen als rechtspraak.nl.

<sup>3</sup> Waarover o.a. <https://hdl.handle.net/1887/4108902>

|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                                                                      |  |
|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | (net) mis (waardoor je leerproces juist wordt belemmerd!).                                                                           |  |
| Aantekeningen maken (met de hand) tijdens een college | <p><b>Zelf actief aantekeningen maken</b> tijdens een college draagt bij aan verdiepende verwerking: je moet de stof begrijpen om te kunnen samenvatten. Het cognitieve proces van samenvatten en herstructureren bevordert het leren.</p> <p>Verschillende elementen komen samen:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Selectieve aandacht: door te schrijven beslis je wat relevant is.</li> <li>• Het proces van schrijven versterkt geheugen en begrip (coderingseffect).</li> <li>• Notities weerspiegelen wat je al begrijpt of nog niet.</li> </ul> <p><b>Let wel:</b> <u>aantekeningen met de hand maken</u> stimuleert<sup>4</sup> (meer dan typen) hersenactiviteit, en is dus sterk aanbevolen!</p> |                                                                                                                                      |  |
| Oefenen                                               | <b>Dubbele codificatie</b> Maak geschreven informatie visueel (afbeeldingen zoals tekeningen etc.)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | <b>Dubbele codificatie</b> Je kunt bepaalde GenAI tools vragen om geschreven informatie visueel (afbeeldingen etc.) weer te geven en |  |

<sup>4</sup> [Waarom schrijven met de hand goed is - Onderwijs van Morgen](#)

|  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |  |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
|  | <p>en omgekeerd. Dit zorgt voor een ‘dubbel’ leereffect.</p> <p><b>Kennis oproepen</b> Schrijf (of teken) uit je hoofd wat je weet van de bestudeerde stof. Kijk dan, met behulp van de stof, welke informatie je niet hebt genoemd.</p> <p><b>Oefen(tentamen)vragen</b> Stel jezelf zo veel mogelijk vragen, verspreid over de tijd, en wissel af qua onderwerp.</p> | <p>omgekeerd, maar realiseer je dat het meer effect heeft als je het zelf met de hand doet.</p> <p><b>Kennis oproepen</b> Je kunt bepaalde GenAI tools vragen op basis van de auteursrechtenvrije delen van te bestuderen stof flashcards<sup>5</sup> te genereren, aan de hand waarvan jij kennis oproept.</p> <p><b>Oefen(tentamen)vragen</b> Je kunt bepaalde GenAI tools vragen je op basis van auteursrechtenvrije delen van de te bestuderen stof vragen te stellen.<sup>6</sup></p> |  |
|--|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|

---

<sup>5</sup> Een flashcard is een (digitaal) kaartje met informatie aan twee kanten, dat wordt gebruikt als hulpmiddel om te leren en te onthouden. Op de ene kant staat een vraag, woord of concept en op de andere kant het antwoord, de uitleg of de definitie.

<sup>6</sup> Onderzoek suggereert dat dergelijke AI gegenereerde vragen (en ook flashcards) vergelijkbaar oefenmateriaal van docenten kan vervangen, zonder dat de kwaliteit hiervan in het geding komt (equivalentie). (*Almadhoob et al., 2024; Bachiri et al., 2023; Hutt & Hieb, 2024; May et al., 2025*).